
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 004:65.012.23:334.722

Л. М. Клінцов, к. т. н., доцент,
М. В. Міщенко, к. т. н., доцент**ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНІВ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Анотація. Визначено необхідність дослідження інформаційних систем та технологій для полегшення самостійного написання підприємцями бізнес-планів для малих підприємств, що буде сприяти залученню банківського та інвестиційного капіталу при створенні та розширенні малих підприємств. Приведена система допомоги підприємцям малого бізнесу при написанні бізнес-планів, яка створена у Сполучених штатах Америки. Позитивні аспекти цієї системи та поширювані нею інформаційні технології для підтримки малого бізнесу, а також можливість отримання інформаційної та фінансової підтримки від Групи підтримки малого бізнесу Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Ключові слова: інформаційні системи, бізнес-плани, малі підприємства, кредити.

Л. М. Клинтсов, к. т. н., доцент,
М. В. Мищенко, к. т. н., доцент**ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ И ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ СОЗДАНИЯ БИЗНЕС-ПЛАНОВ МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.**

Аннотация. Определена необходимость исследования информационных систем и технологий для облегчения самостоятельного написания предпринимателями бизнес-планов для малых предприятий, что будет способствовать привлечению банковского и инвестиционного капитала при создании и расширении малых предприятий. Приведена система помощи предпринимателям малого бизнеса при написании бизнес-планов, созданная в Соединенных штатах Америки. Положительные аспекты системы и распространяемые ею информационные технологии для поддержки малого бизнеса, а также возможность получения информационной и финансовой поддержки от Группы поддержки малого бизнеса Европейского банка реконструкции и развития (ЕБРР).

Ключевые слова: информационные системы, бизнес-планы, малые предприятия, кредиты.

L. M. Klintsov, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
M. V. Mishchenko, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor**INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGY FOR CREATING BUSINESS PLANS OF SMALL BUSINESSES**

Abstract. The necessity of research information systems and technologies to assist independent entrepreneurs in creating business plans for small businesses that will facilitate attracting bank and investment capital under the creation and expansion of small businesses is defined. The system of help for small business owners in writing business plans, created in the United States, is presented. The positive aspects of this system, and distributed information technologies to support small businesses, as well as the opportunity for obtaining information and financial support for small business groups from the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) are outlined.

Keywords: information systems, business plans, small business, loans.

Актуальність теми дослідження. Впровадження інформаційних систем для самостійного написання досконалих бізнес-планів підприємцями малого бізнесу буде сприяти збільшенню

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

кількості малих та мікрмалих підприємств, що відіграють важливу роль у сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, перехід до якої є головним вектором реформ в Україні.

Постановка проблеми. Створення досконалого бізнес-плану потребує глибоких фахових знань, які важко отримати підприємцю-початківцю. На допомогу у складанні бізнес-планів повинні прийти інформаційні системи (IS), розроблені для цієї мети. Програмні засоби IS повинні бути простими і успішними як для початківців, так і досвідчених підприємців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У навчальній і науковій літературі використанню IS у бізнес-плануванні присвячені роботи Борян Л. О., Харченко В. В., Півень В. В., Семко І. Б., Ліберзона В., Керзнера Г., Козирєва А., Іванова В., у яких розглядається використання таких систем як Project Expert, Microsoft Project, Turbo Project, Primavera, Spider Project. Ці пакети відносяться до корпоративних систем стратегічного планування і не відповідають вимогам для створення бізнес-планів малих та мікрмалих підприємств. В літературі відсутні публікації по інформаційних системах для створення бізнес-планів малих та мікрмалих підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є ознайомлення суспільства з системою допомоги підприємцям малого бізнесу при написанні бізнес-планів, яка створена у Сполучених штатах Америки. Позитивні аспекти цієї системи та поширювані нею інформаційні технології будуть корисними для підтримки малого бізнесу в Україні, а також можливістю отримання інформаційної та фінансової підтримки від Групи підтримки малого бізнесу Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). Матеріали статті будуть сприяти виконанню пункту 8 «Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва» статті 4 закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [1].

Виклад основного матеріалу. Українська держава бере на себе забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо [1]. Але для отримання кредитів потрібне обґрунтування. Основним документом, на підставі якого партнери та інвестори дають гроші, є бізнес-план. За його складання консалтингові фірми беруть від \$2000 до \$40000 [2]. Хоча насправді його можна написати й самому.

Щоб переконати кредитора в успіху починання, потрібно ознайомити його з вашими планами на сьогодні і на перспективу, викладеними на папері і забезпеченими всіма необхідними розрахунками. Те, що буде написано на цьому папері, у середовищі людей ділових і називається бізнес-планом. Наявні в бізнес-плані надії на майбутній успіх повинні бути підкріплені цифрами, графіками і вступним резюме, яке надасть впевненості кредиторам. З особливою старанністю варто підійти до складання розділу, в якому оцінюється окупність підприємства. Консалтингові фірми, беручись за складання цього розділу, вивчають десятки, а то і сотні параметрів, що характеризують ваш бізнес. Вони враховують і прогнозовану кон'юнктуру ринку, і планований ріст кваліфікації ваших співробітників. Але остаточно їхня задача зводиться до одного – зробити цифри, які сподобаються кредитору, тому що вони є обґрунтованими і реальними. Складання бізнес-плану в консалтинговій фірмі коштує мінімум \$2000. Якщо будуть проведені маркетингові дослідження, вартість документа зросте до \$10000. Участь у розробках західних фахівців коштує від \$25000 до \$40000.

Складання бізнес-плану зазвичай займає місяць. За цей час фахівці знайомляться з документами, які надала фірма і роблять розрахунки. Хороший бізнес-план не може коштувати дешево. Серйозні фірми беруть за нього від \$1000 до \$10000 [2]. Так який шлях складання бізнес-плану обрати? Якщо необхідний невеликий кредит, краще написати бізнес-план самому. У крайньому разі банківські експерти внесуть у документ необхідні виправлення, причому зовсім безкоштовно. Якщо ж ви розраховуєте на солідні капіталовкладення, варто звернутися в серйозні консалтингові фірми. Так, їхні послуги дорогі, але зроблений ними продукт придатний і для одержання кредиту, і для реальної роботи.

Перший вид бізнес-плану – офіційний – зі стислим (до 50 сторінок) викладом на папері минулого, сьогодення і майбутнього вашого бізнесу. Він необхідний перспективним партнерам, інве-

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

сторам, менеджерам і акціонерам фірми для того, щоб мати загальну мету. У ньому зазвичай міститься три варіанти розрахунків: оптимістичний, песимістичний і реальний (оптимальний).

Другий вид бізнес-плану являє собою повсякденний робочий документ для першої особи підприємства, команди розроблювачів плану і консультантів. У ньому зосереджується робочий інформаційний матеріал. Він носить назву робочого бізнес-плану і дозволяє:

- зрозуміти важливість офіційного бізнес-плану;
- скласти програму ваших дій задовго до того, як реально почнеться нова справа;
- детально розглянути можливі варіанти рішення виникаючих проблем, і таким чином ви зможете подолати їх у майбутньому, тому що будете готові прийняти правильне рішення, щоб уникнути помилок в офіційному бізнес-плані;
- заздалегідь розпізнати й оцінити два основних види ризику в бізнесі: внутрішній, над яким ви в цілому маєте контроль (персонал, матеріальні запаси) і зовнішній (економіка, нове законодавство), тобто те, що ви не в змозі змінити;
- здійснювати ретельний контроль за станом справ, враховуючи постійні зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищі на основі моніторингу;
- в міру необхідності служити довідником під час модернізації (коректуванні) офіційного бізнес-плану.

Таким чином, робочий бізнес-план – це широкий простір або ділове поле вашої гри, у ході якої розробляються правила складання продуманого офіційного бізнес-плану.

Фінансову частину бізнес-плану можна скласти за допомогою програмних продуктів Project Expert (виробник – фірма "Про-інвест консалтинг") або "Альт-Інвест" (фірма "Альт"), або "Аналітик" (фірма "Інек").

Звісно, ці програми полегшують розрахунки проектів, але не зовсім відповідають вимогам до бізнес-планів, які розроблені відповідно до вимог міжнародних стандартів UNIDO, тому погано сприймаються банківськими кредиторами [2].

UNIDO – (організація ООН з промислового розвитку) розробила пакет юридичних документів, фінансових розрахунків, маркетингового дослідження ринку, який є неофіційним міжнародним стандартом.

Для сприяння малому та середньому бізнесу у США разом з волонтерами створена цілісна система підтримки малого бізнесу та програмне забезпечення для створення бізнес-планів для малого бізнесу, яке пропонує фірма Palo Alto Software зі штаб-квартирою в місті Юджин, штат Орегон США, створена в 1988 році. Її творець, Тім Бері, працював з фірмою Silicon Valley по створенню бізнес-планів для стартапів і великих виробників технологій. Він дійшов висновку, що кожен бізнес, маленький чи великий, заслуговує гарного бізнес-планування для оптимізації керування й звітності. Так, у 1988 році він вирішив створити інструменти бізнес-планування, які були б доступні для малого бізнесу по всьому світу. Фірма поставляє безкоштовне програмне забезпечення місцевим студентам в Університеті штату Орегон, дає безкоштовне програмне забезпечення для її локальних центрів розвитку малого бізнесу й SCORE офісів. SCORE є некомерційною асоціацією, що допомагає становленню малого бізнесу, ростить і досягає цих цілей за допомогою наставництва. Офіси SCORE роблять це впродовж майже п'ятдесяти років, тому що їхня робота проходить за підтримкою Адміністрації малого бізнесу (SBA) США, а також завдяки мережі добровольців з 11000 чоловік, які можуть поставляти свої послуги безкоштовно або за дуже низькою ціною.

Фірма Palo Alto Software вважає, що програмне забезпечення має бути доступним малим підприємствам які повинні мати доступ до якісних засобів за доступними цінами. Тім Бері стверджує, що програмні засоби повинні бути дуже прості у використанні. Будь-яка людина може почати свій бізнес, і все робиться, щоб допомогти як підприємцям-початківцям так і досвідченим власникам бізнесу досягти успіху.

Palo Alto Software підтримує це шляхом розробки бізнес-планів і організації конкурсів підприємництва, надаючи безкоштовне програмне забезпечення для SCORE і офісів SBDC по всій країні, а також даючи студентам і викладачам необхідні інструменти, щоб дізнатися про бізнес. Palo Alto Software пропонує свій головний продукт LivePlan [3] – це популярний веб-застосунок,

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

щомісячний платіж користування яким для підприємців складає \$ 11.66 на місяць по щорічному контракту. Контракт може бути на інших умовах, наприклад, плата за перший місяць користування складає \$ 9,95, а за наступний - \$ 19,95), що дозволяє легко робити планування й керувати своїм бізнесом завдяки порадам експертів-волонтерів. Маючи більш ніж 350000 клієнтів по всьому світу, LivePlan взяв на себе місію керівництва бізнес-плануванням. Версія програми Business Plan Pro коштує 79,95\$, поставляється на диску і призначена для користувачів настільних комп'ютерів на базі ОС Windows. Компанія також пропонує й інші дрібні інструменти програмного забезпечення для бізнесу. Разом з Vplans та Mplans запущено блог, що пропонує деякі найбільш популярні поради й інформаційні сайти для підприємців малого бізнесу.

Програма Business Plan Pro не є наскрізним процесом написання бізнес-плану. Це просто набір заготовок для заповнення, що не потребують консультації експертів або знання фінансових формул для створення плану, що спрощує одержання результату.

Palo Alto Software рекламує Business Plan Pro як розробку для самостійного написання бізнес-планів. В залежності від галузі, використовуються 500 прикладів як відправна точка для власного бізнес-плану, тому розробнику не доведеться довго думати, що писати. Він може розраховувати на допомогу при необхідності. Розроблений план буде виглядати як написаний професіоналом, з використанням ефективних графіків і діаграм, створених автоматично на основі ваших чисел. Зрозуміло, що на шляху оволодіння та поширення приведених програм необхідне більш глибоке ознайомлення з ними та адаптація їх до умов України. Невелика вартість програм дає можливість підприємцям скористатися ними при написанні бізнес-планів для отримання кредитів. За наявності бізнес-плану можна скористатися найбільш активно впроваджуваними європейськими структурами програм підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) – це робота Групи підтримки малого бізнесу Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). У рамках програми можливе виділення грантів на суму до 10 тис. євро на консультаційну підтримку малого та середнього бізнесу (деталі про можливості програми на сайті [4]). Європейський Союз через дану програму пропонує підприємцям допомогу консультантів, які порадять, як пройти сертифікацію, поліпшити бухгалтерський облік, якість послуг, запровадити енергоефективні рішення. Консультанти також можуть допомогти розробити бізнес-план чи стратегію маркетингової активності для просування товарів українських виробників у Європі.

Як правило, ЄС відшкодовує від 25 до 75% вартості такої консультації, решту підприємець оплачує самотужки, однак при цьому може заощадити на наймі відповідного спеціаліста. Радниками є українські компанії, що добре знаються на вітчизняному законодавстві.

Крім того, ЄБРР заявив про намір виділити додаткову лінію для розширення кредитування безпосередньо МСБ на суму \$55 млн. Проект реалізуватиметься через ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

Висновок. Приведені основні вимоги до бізнес-планів. Наведена система допомоги підприємцям малого бізнесу під час написання бізнес-планів, яка створена у Сполучених Штатах Америки, що складається з популярного веб-застосунку LivePlan фірми Palo Alto Software з можливістю безкоштовної підтримки від експертів волонтерів, та програми створення бізнес-плану Business Plan Pro, для настільних комп'ютерів, що має близько 500 прикладів бізнес-планів. Показана можливість отримання інформаційної та фінансової підтримки від Групи підтримки малого бізнесу Європейського банку реконструкції та розвитку.

Література

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 3. - Ст.23.
2. Збірник бізнес-планів з коментарями і рекомендаціями / [В. М. Попов та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Попова. - Вид. 4-те, переробл. і допов. - К. : ЦУЛ : КноРус, 2003. - 381 с.
3. [Електронний ресурс].- <https://www.liveplan.com/pricing/> (Дата звернення 03.04. 2016)
4. [Електронний ресурс].- http://ufpp.gov.ua/business_advisory_services (Дата звернення 03.04. 2016)

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

References

1. Zakon Ukrainy Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriumstva v Ukrainy [Law of Ukraine on State Support of Small and Medium Entrepreneurship in Ukraine]. (2013). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy st.23 – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 3, Article 23 [in Ukrainian].
2. Popova, V. M. (2003). *Zbirnyk biznes-planiv z komentariamy ta rekomendatsiiamy* [Collection of business plans with comments and recommendations]. Kyiv: TSUL, KnoRus [in Ukrainian].
3. Modern, simplified business planning. Retrieved from <https://www.liveplan.com/pricing/> [in English].
4. Business Advisory Services. Retrieved from http://ufpp.gov.ua/business_advisory_services [in Ukrainian].

Надійшла 02.02.2016